

Bakomsmitt***

Referansedata

Fylke: Nordland
Kommune: Hattfjelldal
Kartblad: 1926 II, 1925 I
UTM: Ø:457405, N:7264411
H.o.h.: 455-807moh
Areal: 3589 daa

Prosjektilhørighet: Statskog 2006, DP2 Sør
Inventør: JKL, KAB
Dato feltreg.: 06-09-2006-06-09-2006,
Areal: 3589 daa
Vegetasjonzone: Nordboreal
Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon

Sammendrag

"Bakomsmitt" ligger midt mellom Susendalen og Unkervatnet ca 7-8 km i luftlinje rett sør for Hattfjelldal kommunesentrum. Området ligger på nordsiden av Pantdalsfjellet og har en overveiende nordlig eksposisjon. Høystauteskog er dominerende vegetasjonstype både innenfor granskogen og løvskogen. Mange ulike utforminger av denne typen opptrer avhengig av eksposisjon, fukt- og næringstilgang. De rikeste og mest produktive variantene opptrer øst og nord for Jetnehaken. Sørvest for Jetnehaken veksler skogvegetasjonen mye mellom blåbær-skrubbær-, småbregne- og staudeutforminger. På Jetnehaken opptrer reinrosrabber, og i tilknytning til en sørvendt skrent er det en rik forstyrrelsesbetinget variant med mye bergstarr og rødflangre. I nedkant av denne sørskrenten er det en smal stripe med kalklagurt-vegetasjon der bl.a. tystbæst, firblad, rødflangre og marisko inngår. Utformingene her kan føres til de rødlistete vegetasjonstypene kalkskog (VU) og rik rasmarkvegetasjon (LR).

Påvirkningsgraden er svært heterogen innenfor undersøkelsesområdet. Nesten all lavereliggende granskog består i dag av ung bjørkedominert krattskog etter omfattende flatehogster for ca 20-30 år siden og senere. Den eldste skogen, som ligger opp under Pantdalsfjellet og Jetnehaken, er tidligere avgrenset som nøkkelbiotoper. Skogstruktur og påvirkningsgrad varierer imidlertid en del og betydelig andel av gammelskogen er mindre godt sjiktet naturskog med få overaldrede trær. Rundt Jetnehaken er dessuten skogen løvdominert og bare spredte grupper og enkelttrær av gran forekommer.

De omfattende flatehogstene på 70-80-tallet og senere har virket sterkt inn på utformingen av avgrensingsforslaget. Med tanke på granskogen gir "Bakomsmitt" et sterkt inntrykk av å være et restfragment eller en brem med fjellskog som står mer eller mindre tilfeldig igjen øverst oppe mot barskogsgrensa. Nær sagt all produktiv lavereliggende granskog i området er flatehogd. Lav bonitet og sterkt løvoppslag gjør store hogstflater lite egnede som restaureringsareal og større ungsogsfletter er derfor holdt utenfor avgrensingsforslaget. Hogstingrepene går imidlertid inn som kiler flere steder og en god del ungsog er derfor likevel inkludert av arronderingsmessig årsak.

Artsmangfoldet er ganske høyt og inkluderer flere signal- og rødlistearter innen mange økologiske og systematiske grupper, både karplanter, markboende sopp, vedboende sopp og epifyttiske lav. Spesielt mangfoldet og frekvensen av kontinuitetskrevede vedsopp er uvanlig høyt. I alt 12 rødlistearter er påvist (sett bort fra fauna), herunder 3 karplanter, 6 vedboende sopp og 3 lavarter. Tre kjerneområder i skog er avgrenset. To av disse ligger utenfor grensene for det verneverdige området, men representerer biologisk sett svært viktige restfragmenter av eldre granskog bl.a. fordi de har tilleggskvaliteter som høy produktivitet og rask økologisk omsetning, noe som mangler innenfor avgrensingsforslaget. Områdene rundt Jetnehaken har store naturverdier på landskapsnivå, men verdiene knytter seg i all hovedsak til enkeltelementer av gammel gran (i løvskog) og spredte gamle boreale løvtrær, samt flere rike vegetasjonsutforminger, og i liten/ingen grad til mer definerte naturtyper/ biotoper. Areal med kjerneområdekvaliteter er mao ikke identifisert i dette området.

De utenforliggende kjerneområdene er såpass sterkt isolert p.g.a. mellomliggende hogstflater at det ikke er funnet hensiktsmessig å forene disse med det presenterte avgrensingsforslaget. En eventuell innlemming av disse ville medført inklusjon av et større areal med hogstflater med lavt restaureringspotensiale (lang restitusjonstid) enn det kjerneområdene representerer av tilnærmet intakt skog. Kjerneområdene er dessuten hver for seg vurdert som for små, for påvirket eller for dårlig arronderet til å gis forslag til avgrensing med formål om vern etter naturvernlov. Det gjøres imidlertid nok en gang oppmerksom på hvilke store naturverdier som er dokumentert fra disse (spesielt Unkerelva S) og den store verdien disse har som biologiske komplementærrområder til avgrensingsforslaget.

Samlet vurderes avgrensingsforslaget på grunn av det som er nevnt som mellom regionalt og nasjonalt verneverdig (**) - (***). Med vekt på artsinventar og relativt stor økologisk variasjon (tross lite areal) så er verdivurderingen trukket opp til (***).

Feltarbeid

Befaring ble foretatt 6. september 2006 av Jon T. Klepsland og Kim Abel. Undersøkelsesområdet er godt inndekket, dvs det er tilegnet tilfredsstillende oversikt over den totale variasjonen og fordelingen av de ulike skog- og vegetasjonstyper og -tilstander innenfor undersøkelsesområdet.

Tidspunkt og værets betydning

Været og tidspunkt var gunstig m.t.p. å fange opp de forvaltningsmessig viktigste artsgruppene.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er valgt ut av Fylkesmannen i Nordland, Direktoratet for Naturforvaltning - DN og Statskog SF i forbindelse med opptrappingen av skogvernet. Avgrensingsforslaget er betydelig innsnevret i fht undersøkelsesområdet ettersom store hogstflater (10-30 år gamle) med liten biologisk verdi og lavt restaureringspotensial preger mye av arealet.

Tidligere undersøkelser

Naturtyperegistrering er foretatt i Hattfjelldal kommune i 2002/ 2003 (hovedsakelig basert på eldre litteratur-kilder) (Kristiansen 2003). Ingen naturtyper er i den forbindelse kartlagt innefor undersøkelsesområdet for Bakomsmitt i følge informasjon fra DN-Naturbase (2006). PreVista har tidligere kartlagt nøkkelbiotoper innefor undersøkelsesområdet. Skriftlig informasjon om disse har ikke vært tilgjengelig.

Beliggenhet

"Bakomsmitt" ligger midt mellom Susendalen og Unkervatnet ca 7-8 km i luftlinje rett sør for Hattfjelldal kommunesentrum. Området ligger på nordsiden av Pantdalsfjellet og har en overveiende nordlig eksposisjon.

Naturgrunnlag

Topografi

Terrenget består av middels slake ller og noen mer markante koller. Eksposisjonen er i store trekk nordlig, men alle eksposisjonsretninger finnes innenfor avgrensingen. Bratte sør- til nordvendte skrenter finnes i tilknytning til Jetnehaken, for øvrig er terrenget lite dramatisk.

Geologi

Berggrunnen er i store trekk baserik. De lavereliggende partier, som i all hovedsak er uthogd, ligger på dolomittmarmor. Berggrunnen innenfor reservatforslaget er i stor grad kalkglimmerskifer/ kalksilikatgneis, men også noe fattigere glimmergneis (nordsiden av Jetnehaken). Kjerneområdet Unkerelva S ligger i stor grad på fylitt og glimmerskifer. Info hentet fra NGU (2006a).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: OC-Overgangsseksjon, vegetasjonsone: nordboreal 100% (3590 daa) .

Området ligger i følge Moen (1998) i nordboreal vegetasjonssone (Nb) og i overgangsseksjonen (OC) langs oseanitetsgradienten.

Klima

Nordvendte høystaude-enger og flatere parti med myr og kildehorisonter gir lokalt stabilt høy luftfuktighet. For øvrig er klimaet i stor grad styrt av makroklimaet.

Økologisk variasjon

Avgrensningsforslaget begrenser seg til den øvre barskogssonen og det subalpine bjørkebeltet samt alpin sone. Varmekjære vegetasjonssamfunn og mer produktive skogmiljø mangler derfor. Ett vann og noen myrer er inkludert, men annen våtmark mangler. Variasjonen i vegetasjonsutforminger er stor med tanke på den begrensede vertikale utstrekningen. Baskekrevenne vegetasjonssamfunn er dominerende og opptrer i mange ulike utforminger langs det meste av gradienten fra helt tørt til permanent fuktig. Granskog og bjørkeskog dominerer skogbildet. Andre boreale løvtreslag forekommer. Skogtilstand varierer mye og spenner fra hogstflate til langt fremskredet naturskog med høy dødved kontinuitet. Liten samlet størrelse og liten vertikalutstrekning begrenser totalvariasjonen betraktelig. Samlet vurderes den økologiske variasjonen som middels høy (**).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Høystaude-skog er dominerende vegetasjonstype både innenfor granskogen og løvskogen. Mange ulike utforminger av denne typen opptrer avhengig av eksposisjon, fukt- og næringstilgang. De rikeste og mest produktive variantene opptrer øst og nord for Jetnehaken. På nord- og vestsiden av Jetnehaken er det også store areal med fattig blåbær-skrubbær-vegetasjon. Fattige småbregne-utforminger er også vanlig. Øst for Jetnehaken er det typisk frodige løvskogsenger med skogbukkne, turt, mjødukt, skogstorkenebb og ballblom i dominans. I særlig urterike parti inngår i tillegg kranskonvall, mysegras, hvitbladtistel, teiebær, brudespore og sjoelur. Noe karstlandskap med lågurt-utforming av staudevegetasjon og oppstikkende skiferrygger med bersprekk-samfunn opptrer videre øst for Jetnehaken. Her inngår bl.a. fjelltistel, rynkevier, grønbukkne, dvergsnelle og stedvis mengder med brudespore. Einer danner ofte et busksjikt. Skogvegetasjonen og urte-engene er oppstykket av større og mindre intermediære til middelsrike myrer og myrdråg. Vanlige karplanter her er gulstarr, hårstarr, breiull, sveltull, jåblom, myrsnelle, slirestarr, bjønnbrodd, fjellfrøstjerne, dvergjamne, øyentrøst coll., harerug og marigras. Fattige vegetasjonstyper øker i frekvens øst for avgrensningsforslaget.

Sørvest for Jetnehaken veksler skogvegetasjonen mye mellom blåbær-skrubbær-, småbregne- og staudeutforminger. Overgangsformer, eksempelvis grunnlendte moserike blåbærutforminger med innslag av urter og gjerne einer er vanlig. I tillegg er det stadige innslag av intermediære og middelsrike småmyrer og myrsig, og middelsrike kildesig og kildebekker. Karakteristiske arter tilknyttet rik-kildene er fjell-lok, gulsildre, rynkevier og harerug. Samlet sett kan en del av skogvegetasjonen føres til høystaudegranskog som er rødlistet som hensynskrevende (LR) av Aarrestad et al. (2001).

På Jetnehaken opptrer reinrosrabber, og i tilknytning til en sørvendt skrent er det en rik forstyrrelsesbetinget variant med mye bergstarr og rødflangre. I nedkant av denne sørskreten er det en smal stripe med kalklagurt-vegetasjon med gran i tresjiktet og tykt bunnsjikt av etasjemose. Feltsjiktet er sparsomt, men artsrikt og inkluderer sjeldenheter som tysbast, firblad, rødflangre og marisko (NT). Utformingene her kan føres til de rødlistete vegetasjonstypene kalkskog (VU) og rik rasmarkvegetasjon (LR) etter hhv. Aarrestad et al. (2001) og Fremstad et al. (2001).

Skogvegetasjonen deler seg grovt sett i to. I lavereliggende områder er det granskog med innslag av borealt løv, mens det over 580 moh er løvskog med bjørk i dominans. Enkelte små holt med småvokst gran finnes også høyere opp. Rogn forekommer spredt, mens selje helst opptre i særlig rike høystaudeløvskogslier slik som på østsiden av Jetnehaken. Gråor finnes unntaksvis som busker i rik staudeløvskog. Furu har ingen biologisk betydning i området.

Skogstruktur og påvirkning

Påvirkningsgraden er svært heterogen innenfor undersøkelsesområdet. Nesten all lavereliggende granskog består i dag av ung bjørkedominert krattskog etter omfattende flatehogster for ca 20-30 år siden og senere. Store areal i nordvest er flatehogd helt nylig. Nederst i nordvest (innenfor undersøkelsesområdet) er det partier med gjenstående eldre granskog i sen optimal- til tidlig aldersfase med spredt dødved, høy produktivitet og store naturverdier (se kjerneområde 3; Unkerelva S).

Den eldste skogen, som ligger opp under Pantdalsfjellet og Jetnehaken, er tidligere avgrenset som nøkkelbiotoper. Den best utviklede delen av dette (vest i avgrensingsforslaget) er avgrenset og beskrevet som kjerneområde (se denne). En del av granskogen, både innenfor og utenfor kjerneområdet er i aldersfase eller senere suksesjonsfaser og kan betegnes som velutviklet naturskog. Skogstruktur og påvirkningsgrad varierer imidlertid en del og betydelig andel av gammelskogen er mindre godt sjiktet naturskog med få overaldrete trær. Dette gjelder særlig granskogen mellom Jetnehaken og kjerneområdet i vest som i stor grad tilhører tidlig aldersfase. Skogen her er gjennomhogd minst to ganger, en gjennomhogst som ligger minst 100 år tilbake, og en for ca 50 år siden. Skogstrukturen er mindre god, dvs relativt tett, litt svakt aldersspredt og med snitt- og maksalder tett opp mot hverandre på omkring 120-140 år. Spredte eldre og grovdimensjonerte levende trær og grove godt nedbrutte læger forekommer likevel. Dødved profilen er ellers forskjøvet mot yngre råteklasser og mindre dimensjoner ettersom denne granskogen er i en fase med begynnende dødved dannelse. Flatehogstene på 70-80-tallet strekker seg med lange tunger inn i gammelskogen, og noe ungskog er av arronderingsmessige årsaker derfor inkludert i avgrensingen.

Ovenfor granskogen er det bjørkeskog eller boreal løvblandingsskog. Kontinuitetspreget varierer i stor grad sammen med produktiviteten. Relativt lavproduktiv bjørkeskog dominerer og denne er temmelig kortvokst, tynnstammet og krokete. Særlig produktiv og storvokst løvblandingsskog finnes på østsiden av Jetnehaken og ellers spredt i granskogssonen. Løvskogen har trolig vært gjenstand for plukkhogst, men bærer lite preg av det. Alders- og dimensjonsspredningen er i regelen stor. Bjørk og selje blir inntil 40-(45) cm i stammediameter. En del dødved inngår avhengig av produktiviteten og stedvis er kontinuiteten i grove læger, høystubber og gadd relativt høy. Sterkt kontinuitetspregete små holt/ kloner med gran forekommer også i løvskogsbeltet. For øvrig er det ofte ganske mye unge grantrær i de frodige kontinuitetspregete løvskogene, noe som kan tyde på at grana er i ekspansjon oppover i høydegradienten.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Bakomsmitt. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Bakomsmitt sør

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: A
Areal: 317,69daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 550-620 moh

Forholdsvis gammel naturskog i slak, nordvestvendt lise. Skogen er grandominert med en god del innslag av bjørk. Ellers noe innslag av rogn og en god del einer. Vegetasjonstypene er preget av en rik berggrunn og er stedvis kalkpåvirket. Dette er først og fremst tydelig langs fuktsig og i kantene av de mange og små myrene, samt i kantene av de mange høgstaudeengene som finnes langs hele lisida. Ellers er vegetasjonen dominert av blåbærgranskog på de konkave ryggene og med småbegnegranskog i overgangene mellom forsenkninger og forhøyninger.

Granskogen er hovedsakelig i aldersfase til sen optimalfase. Den er glissen med et stort innslag av glenner med høgstaudeenger. Foryngelsen er stort sett god i glennene så fremt vegetasjonen ikke er for frodig. Skogen er godt sjiktet med god dimensjons- og aldersspredning. Dimensjonene ligger hovedsakelig opp mot 30-40 cm i diameter i brysthøyde, med enkelte opp til 60 cm. Alderen på grana ligger mye rundt 100-150 år, men innslaget av trær opp til 200 år og enkelte over det er stort. Sett i forhold til død ved mengde er innslaget av ordentlig gamle trær over 300 år fåtallig

Det er stedvis mye død ved i alle nedbrytningsfaser. Både rotvelter og knekte graner finnes rikelig. Det er en god del gamle, grove læger, men også mye små dimensjoner i partier. Tidlige plukkhogster er noe synlig i form av gamle stubber, om enn fåtallig og ofte vanskelig å få øye på. Plukkhogstene er først og fremst synlige via skogstrukturen med gamle trær underrepresentert, og til dels også gadd.

Verdien på området settes til "svært viktig" grunnet at det er et forholdsvis stort og intakt gammelskogsområde med naturskogspreget og med stort innslag av rike vegetasjonstyper.

2 Bakomsmitt vest

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: B
Areal: 116,96daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: 420-520 moh

Nordvestvendt lise med forholdsvis gammel granskog. Skogen er i sen optimalfase, forholdsvis godt sjiktet i partier, mens andre partier er dårlig sjiktet. Gamle trær er fåtallig representert, men noen finnes som overstandere etter tidligere plukkhogster. Det er en god del død ved i partier, hovedsakelig lite- og middels nedbrutte læger. Sterkt nedbrutte læger er bare fåtallig representert. Enkelte av lægerne er forholdsvis grove, opp mot 50-60 cm i diameter. En god del glennedynamikk forekommer med god foryngelse i åpningene. Dimensjonene på grana ligger mye rundt 30-40 cm i brysthøydiameter og alderen ligger mye rundt 80-120 år. Vegetasjonen er noe fattigere enn i

kjerne 1 lenger sør, men stedvis er det et godt innslag av høgstaudeenger med innslag av fjellok, grønnkurle, fjellfrøstjerne og andre næringskrevende arter. Ellers er vegetasjonen dominert av småbregnegranskog i lisdene og av blåbærgranskog på de veldrenerte, konkave partiene. Høyproduktive og rike granskoger er en mangelvare i skoglandskapet og biotopen ansees derfor som viktig å ta vare på. Verdien settes til viktig (B) grunnet et godt innslag av nøkkelelementer som for eksempel død ved, samt en del innslag av rike vegetasjonstyper.

3 Unkerelva sør

Naturtype: Gammel barskog - Gammel granskog
BMVERDI: A
Areal: 464daa

UTM: Ø:455500, N:7266300
Hoh: 230-360 moh

Lokaliteten er ganske stor og omfatter nedre del av en mindre åsrygg med overveiende eldre granskog, lite påvirket av nyere hogstinn-grep. Lokaliteten særpreges av mange fuktige søkk, til dels forsumpa parti, og mye produktiv granskog med rask omsetning og til dels mye dødved. Det er imidlertid ingen, eventuelt bare svak, kontinuitet i dødved eller gamle trær innenfor avgrensingen, men lokaliteten har likevel en helt usedvanlig konsentrasjon av middels kontinuitetskrevende vednedbrytere, noe som indikerer at området ligger, eller har ligget, inntil et skogareal som tjener/ har tjent som kildeområde for dette økologiske segmentet. Lokaliteten er omringet av store hogstflater av nyere dato, det er derfor nærliggende å anta at kildeområdet er historie.

Vegetasjonen i kjerneområdet veksler mellom blåbær-skrubbær og småbregne-utforming på mer veldrenerte flater og konveksiteter. Mange søkk har en fuktig staude-vegetasjon med eksempelvis tyrihjel, skogstorkenebb, mjødurt, geitrams, fjellfiol, sølvbunke, ball-blom, skoggrøyrkvein, sjeldent også rips. Overgangsformer kan tendere mot lågurt hvor storkransemose inngår i bunnsjiktet mens det i feltsjiktet kan inngå teiebær, hengeaks, gullris, turt, fjell-lok, engkall og jåblom. Skogen er generelt moserik og feltsjiktet ofte mindre godt utviklet, spesielt i de tettest tresatte partiene. Skogstrukturen er i store trekk tett og lite godt sjiktet, men bedre parti finnes, særlig omkring fuksøkkene. Det meste av gadd og læger er i yngre nedbrytningsklasser og er til dels resultat av selvtynninger. Små partier relativt nylig plukkhogd skog, samt flekker med ungskog inngår. De eldste gammelskogspartiene har en husoldningsalder på ca 130-160 år. Mye av skogen er ca 80-120 år. Det som gjør skogen særlig spesiell er at naturskogsarter som granstokkjuke, vasskuke og ikke minst harekjuke (NT) har alle sammen festet seg godt som primære vednedbrytere i området. En rekke andre mer eller mindre kravfulle råtevedarter er påvist, herunder kjøttkuke, rynkeskinn (NT), svartonekjuke (NT) og Skeletocutis chrysella (VU). Sumpskogspartiene gir også grunnlag for et utvalg fuktighetskrevende kryptogamer som samtidig krever tilgang på eldre trær, herunder gammelgranskål (NT), langnål (NT) og rust-dognnål (NT). Flere krevende arter finnes høyst sannsynlig. Området er ganske stort og forholdsvis godt arrondert. Helt spesielle kvaliteter er tilknyttet dette skogfragmentet, noe som helt klart skyldes en kombinasjon av høy produktivitet og mye stabilt fuktig granskog. Dette i tillegg til at området har "arvet" et ganske bredt utvalg relativt krevende habitatspesialister, som for øvrig vurderes å ha gode forutsetninger for framtidig overlevelse innen avgrensingen. På denne bakgrunn vurderes lokaliteten som nasjonalt viktig A.

4 Bakomsmitt N

Naturtype: Rikmyr - Ekstremrik myr i høyereiggende områder
BMVERDI: B
Areal: 6,77daa

UTM: Ø:, N:
Hoh: moh

Ekstremrikmyr med trolig intakt status. Lokalitetens vegetasjon og utforming er beskrevet i Aune & Kjærem (1977). Av særlig interessante arter herfra nevnes brudespore, taglstarr og myrtevier. Lokaliteten er på grunnlag av trolig intakt status og artsinventar avgrenset som naturtype-objekt og vurdert som regionalt viktig.

Artsmangfold

Artsmangfoldet er ganske høyt og inkluderer flere signal- og rødlistearter innen mange økologiske og systematiske grupper, både karplanter, markboende sopp, vedboende sopp og epifyttiske lav. Spesielt mangfoldet og frekvensen av kontinuitetskrevende vedsopp er uvanlig høyt. I alt 12 rødlistearter er påvist (sett bort fra fauna), herunder 3 karplanter, 6 vedboende sopp og 3 lavarter.

Karplantefloraen er grunnet stor dekning av baserike bergarter og variert topografi meget rik og variert tross områdets lille vertikale utstrekning. Mest spesielt er innslaget av xerofile kalklågurt-samfunn på sørsiden av Jetnehaken med bl.a. rødf-langre, marisko (NT) og tysbast. I tillegg er rødlisteartene kalklok (NT) og brudespore (NT) påvist.

Mosefloraen er ikke undersøkt, men antas på linje med karplantefloraen å være representert med et noenlunde vidt spekter av basekrevende arter. Råtevedelementet er muligens også relativt godt utviklet, jfr mangfoldet av vedsopp.

Innen gruppen jordsopp er spekteret av vanlig utbredte arter tilknyttet fattig til moderat baserikt substrat godt representert, men mer spesielle grasmark-saprophytter og mykorrhiza-sopper tilknyttet veldrenert mineraljord er svakt utviklet. Mest spesielt er funn av rødskivesoppen Entoloma caesiocinctum og slørsoppen Cortinarius infractus (begge regnes som signalarter, førstnevnte svak sådan).

Vedsopp-gruppen er som nevnt godt utviklet. Den gamle granskogens beskjedne arealutstrekning begrenser likevel mangfoldet en del. Svartonekjuke (NT) og svakere signalarter opptrer i rike populasjoner, spesielt innenfor kjerneområdet "Bakomsmitt S". Av mer krevende arter er det påvist harekjuke (NT), rynkeskinn (NT) og taigakjuke (VU). Innenfor kjerneområdet "Unkerelva S" er også den krevende arten Skeletocutis chrysella (VU) påvist.

Innen gruppen lav er det påvist et lite knippe fukt- og kontinuitetskrevende gammelskogsarter. Av bladlav innen øko-gruppen Lobarion er det helst skrubbenever, men også begrensede funn av brun blæreglye og filthinne-lav. Litt pussig er det at den vanligvis utbredte gammelskogsarten gubbeskjegg (NT) ikke ble påvist i felt. Av skorpelav er relativt gode forekomster av trollsotbeger (VU) mest oppsiktsvekkende. Knappenålslavene langnål (NT) og rustdoggnål (NT) er påvist innenfor kjerneområdet Unkerelva S.

Det er mye hakkemerker etter tretåspett, noe som tyder på at området fungerer som leveområde for arten.

Tabell: Artsfunn i Bakomsmitt. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Spettefugler	Picoides tridactylus	Tretåspett	NT		
Storburknefamilien	Cystopteris alpina	Kalkklok	NT	1	₁
Orkidéfamilien	Cypripedium calceolus	Marisko	NT	1	₁
	Epipactis atrorubens	Rødflangre		0	₀
	Gymnadenia conopsea	Brudespore	NT	0	_{0 0} 4
Starrfamilien	Carex appropinquata	Taglstarr			4
Busk- og bladlav	Collema nigrescens	Brun blæreglye		1	₁
	Leptogium saturninum	Filthinnelav		1	₁
	Lobaria pulmonaria	Lungenever		2	₃ 2
	Lobaria scrobiculata	Skrubbenever		5	₄ 3 ₁
	Peltigera collina	Kystårenever		1	₁
Skorpelav	Chaenotheca gracillima	Langnål	NT	2	₃ 2
	Chaenotheca subroscida	Sukkernål		2	₁ 1 ₁
	Cyphelium karelicum	Trollsotbeger	VU	2	₁ 1
	Sclerophora coniophaea	Rustdoggnål	NT	4	₃ 4
Sopp markboende	Cortinarius infractus	Galleslørsopp		1	₁
	Entoloma caesiocinctum			2	₁ 1
Sopp vedboende	Antrodia heteromorpha	Grankvitkjuke		5	₁ 1 ₁ 1 ₁ 1 ₁ 2 ₁
	Climacocystis borealis	Vasskjuke		8	₁ 2 ₁ 1 ₁ 3 ₃
	Cystostereum murrayi	Duftskinn	NT	1	₁ 1
	Inonotus leporinus	Harekjuke	NT	9	₃ 1 ₁ 3 ₅
	Leptoporus mollis	Kjøttkjuke		3	₁ 1 ₁ 3 ₁
	Phellinus chrysoloma	Granstokkjuke		66	₅₀ 3 ₃ 13
	Phellinus nigrolimitatus	Svartsonekjuke	NT	21	₁₂ 1 ₁ 1 ₁ 1 ₁ 1 ₁ 1 ₁ 1 ₁ 2 ₁ 3 ₁
	Phlebia centrifuga	Rynkeskinn	NT	2	₁ 3 ₁
	Skeletocutis chrysella		VU	1	₃ 1
	Skeletocutis stellae	Taigakjuke	VU	1	₁

Avgrensing og arrondering

De omfattende flatehogstene på 70-80-tallet og senere har virket sterkt inn på utformingen av avgrensningsforslaget. Hogstflatene strekker seg i flere tilfeller helt opp til den subalpine bjørkesonen og dermed redusert og fragmentert de gjenstående gammelskogsrestene som gjenstår øverst opp mot Pantdalsfjellet. Lav bonitet og sterkt løvoppslag gjør store hogstflater lite egnet som restaureringsareal og større ungskogflater er derfor holdt utenfor reservatforslaget. Hogstinngrepene går imidlertid inn som kiler flere steder og en god del ungskog er derfor likevel inkludert av arronderingsmessig årsak. To større bestand med kompakt eldre granskog med dokumentert høye naturverdier gjenstår nordvest for avgrensningsforslaget. Disse er separert av såpass store hogstflater at en sammenbinding med fremlagte avgrensningsforslag ikke virker faglig forsvarlig. Lokalitetene er avgrenset som kjerneområder/ naturtyper og representerer biotoper av høy biologisk verdi.

Hogstinngrepene og den marginale beliggenheten øverst i lisen opp mot alpin sone gjør at hele økologiske gradienter og systemer i liten grad kan sies å være ivaretatt. avgrensningsforslaget vurderes derfor som lite godt arrondert (*). Lokaliteten er også liten i areal (*).

Andre inngrep

Innenfor avgrensningen av det verneverdige området er det ingen tekniske inngrep. Kjerneområdet Unkerelva S gjenomskjæres av en vei.

Vurdering og verdisetting

Med tanke på granskogen gir "Bakomsmitt" et sterkt inntrykk av å være en rest eller en brem med fjellskog som står mer eller mindre tilfeldig igjen øverst oppe mot barskogsgrensa. Nær sagt all produktiv lavereliggende granskog i området er flatehogd. Gammelskogsrestene har imidlertid stedvis et kontinuitetspreg som i nasjonal målestokk er meget uvanlig. Dette

sammen med høy dekning av rike vegetasjonsutforminger, inkludert små forekomster av rødlistete vegetasjonstyper gjør at området har store naturverdier. Avgrensningsforslaget vil kunne bidra til mangelinndekking på de generelle punktene (jf. Framstad et al. 2002) i) "...intakte forekomster av rike skogtyper...høystaudeskog..." og ii) "...gammel skog med preg av urskog...". På begge punkter vil bidraget være begrenset ettersom utbredelsen av sterkt kontinuitetspreget granskog er liten, og verneforslaget som helhet og derfor forekomsten av høystaudeskog også er temmelig begrenset. I forhold til regionale mangler (Framstad et al. 2003) vil avgrensningsforslaget kunne gi bidrag til mangelen "høystaudeskog" på samme måte som for det tilsvarende generelle mangelpunktet.

I verdivurderingen er avgrensningsforslaget gitt middels høy verdi på nesten alle delkriterier ettersom kriteriene vurderes som generelt eller i partier godt utviklet eller viktige, men likevel mangler en del for full uttelling. Kriteriene rikhet og arter er likevel gitt full score (under noe tvil) ettersom h.h.v. dekningen av rike vegetasjonstyper er høy og inkluderer mange utforminger, og fordi mangfoldet av arter innenfor flere taksonomiske og økologiske grupper er usedvanlig høyt vurdert ut fra områdets størrelse (liten arealutstrekning) og beliggenhet (nær alpin sone). Ettersom en del kiler med ungskog etter flatehogst er innlemmet i forslaget er kriteriet urørthet/ påvirkning ikke gitt full score.

Tre kjerneområder i skog er avgrenset. To av disse ligger utenfor grensene for det verneverdige området, men representerer biologisk sett svært viktige restfragment av eldre granskog. I tillegg er én rikmyr avgrenset på grunnlag av litteraturkilde (Aune & Kjærem 1977). Områdene rundt Jetnehaken har store naturverdier på landskapsnivå, men verdiene knytter seg i all hovedsak til enkeltelementer av gammel gran (i løvskog) og spredte gamle boreale løvtrær, samt flere rike vegetasjonsutforminger, og i liten/ ingen grad til mer definerte naturtyper/ biotoper. Areal med kjerneområde kvaliteter er mao ikke identifisert i dette området. Kjerneområdet i SØ innenfor avgrensningsforslaget skiller seg klart ut ved å være grandominert og med full interndynamikk for treslaget.

Kjerneområdene/ naturtypene utenfor avgrensningsforslaget har tilleggskvaliteter som høy produktivitet og rask økologisk omsetning, noe som mangler innenfor avgrensingen. Avgrensningsforslaget og kjerneområdene utenfor er derfor på mange måter komplementære, og alle disse tre objektene bør derfor ses i sammenheng og forvaltes etter de prinsipper som gjelder for viktige nøkkelbiotoper/ naturtyper i skog slik at det spesielle og store mangfoldet av kontinuitetskrevede arter som finnes her kan overleve på sikt. De utenforliggende kjerneområdene er såpass sterkt isolert p.g.a. mellomliggende hogstflater at det ikke er funnet hensiktsmessig å forene disse med det presenterte avgrensningsforslaget. En eventuell innlemming av disse ville medført inklusjon av et større areal med hogstflater med lavt restaureringspotensiale (lang restitusjonstid) enn det kjerneområdene representerer av tilnærmet intakt skog. Kjerneområdene er dessuten hver for seg vurdert som for små, for påvirket eller for dårlig arronderte til å gis forslag til avgrensing med formål om vern etter naturvernlov. Nok en gang understrekes imidlertid den dokumenterte høye naturverdien disse representerer (spesielt Unkerelva S) og den store verdien disse har som biologiske komplementær områder til avgrensningsforslaget.

Samlet vurderes avgrensningsforslaget på grunn av det som er nevnt som mellom regionalt og nasjonalt viktig (**) - (***). Med vekt på artsinventar og relativt stor økologisk variasjon (tross lite areal) så er verdivurderingen trukket opp til (***).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Bakomsmitt. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Dødvemengde	Dødvemkont.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Bakomsmitt sør	***	***	***	**	**	-	**	**	**	**	-	-	***
2 Bakomsmitt vest	**	***	**	**	**	-	**	**	**	**	-	-	**
3 Unkerelva sør	**	**	*	*	*	-	*	**	**	***	-	-	***
4 Bakomsmitt N	?	-	-	-	-	-	-	?	***	**	-	-	**
Totalt for Bakomsmitt	**	**	**	**	**	-	**	**	***	***	*	*	***

Referanser

Aarrestad, P.A., Brandrud, T.E., Bratli, H. og Moe, B., 2001. Skogvegetasjon. I: E. Fremstad og A. Moen (Red.), Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU, Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk Serie, 2001-4, s. 15-44.

Aune, E. I. og Kjærem, O. Botaniske undersøkelser ved Vefsnassdraget, med vegetasjonskart. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. Botanisk Serie 1977-1, 138 s

Direktoratet for naturforvaltning - Naturbase 2006: <http://dnweb5.dinrat.no/nbinnsyn/>

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Fremstad, E., Alm, T., Skogen, A. og Stabbetorp, O. 2001. Rasmark-, berg- og kantvegetasjon. I: E. Fremstad og A. Moen (Red.), Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU, Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk Serie, 2001-4, s. 105-124.

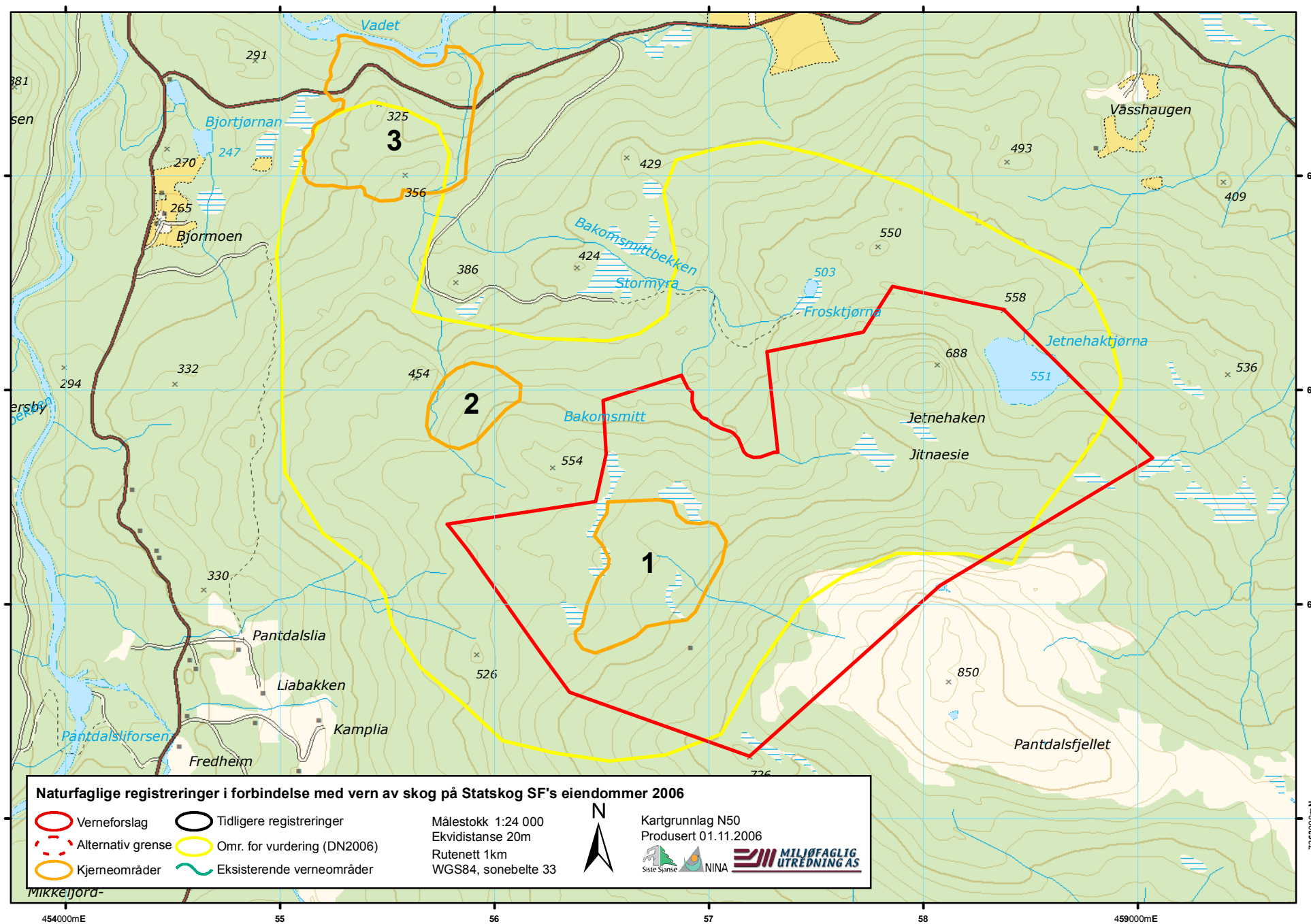
Kristiansen, J.N. 2003. Biologisk mangfold i Hattfjellidal kommune. Kartlegging av naturtyper, flora og fauna. Delrapport 1. 225 s. Hattfjellidal kommune.

Moen, A., 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss, 199 s.

NGU 2006a. Berggrunnen i Norge N250: www.ngu.no/kart/bg250/

Bakomsmitt (Hattfjelldal, Nordland).

Areal 3.565daa, verdi ***

Bilder fra området Bakomsmitt

Jetnehaken med marmor-skrenten midt i mot. Ungskogsflate etter flatehogst som strekker seg helt opp i bjørkebeltet i forkant. Foto: Jon T. Klepsland

Svært frodig høystaudeløvskog med spredte granholt og en del enkeltstående yngre grantrær preger østsiden av Jetnehaken. Foto: Jon T. Klepsland

Under marmor-skrenten med reinrose og rødflangre er det en smal sone kalklagurt-vegetasjon med bl.a. marisko. Foto: Jon T. Klepsland

Rødlistearten trollsotbeger (VU) finnes spredt på gammel gran øst for Jetnehaken. Foto: Jon T. Klepsland